

Van het Staakklimmen.

den eersten kermiszondag van het jaar 1758 waren er op de Antwerpsche Groote Markt volksspelen van allen aard ingericht. Het voornaamste van die volksspelen was 't staakklimmen, zooals wij dat tot in den lesten tijd in de volkswijken zien konden.

Een heel hooge staak — een soort van scheepsmast — was te midden van de markt in den grond bevestigd. Aan den top was 'n reep aangebracht, waaraan allerlei kleedingstukken, tot zelfs een keisteen, die in geld vijftig dukaten moest vertegenwoordigen — hingen.

Om het den deelnemers niet al te gemakkelijk te maken, was de staak van onder tot boven met groen zeep bestreken, waarvan de zeeplaag dikker werd, naarmate men meer den top naderde.

Al de liefhebbers konden zich tot op het leste oogenblik bij den staak kosteloos laten inschrijven.

Het was te voorzien, dat er veel kampers zouden opdagen om de prijzen te betwisten, want het magistraat had zich dit jaar bijzonder vrijgevig betoond. En vermits alles maar van zekere behendigheid in het klimmen vanwege de deelnemers afhing, kon er door de gelukkige winners 'nen goeien pak gedaan worden.

Een uur vóór den aanvang telde de overheid reeds een twin-

tigtal ingeschrevenen, en nog altijd stroomden er liefhebbers toe. De prijzen zouden dus hevig betwist worden.

Een menigte volks had zich reeds op de Groote Markt te zamen getrokken om den strijd te volgen, die ook kluchtig scheen te zijn; want het bleek geen gemakkelijke taak te worden, om een met zeep bestreken mast tot aan den top te beklauseren, ten einde een keus tusschen de aldaar tentoongestelde prijzen te kunnen doen. En dat er dapper zou dienen gewerkt om zoo hoog te geraken, daarvan hield iedereen zich overtuigd.

Tusschen de toeschouwers bevond zich een reeds bejaarde kerel, armoedig gekleed en met een bleeke tint op de wangen, in gezelschap van zijn vrouw, die met leede oogen de kleedingstukken aanstaarde, die in de hoogte aan den reep hingen en die zij er, een half uur te voren, had aan zien bevestigen. Het echtpaar was dus in de gelegenheid gesteld geweest, van dichtbij de waarde ervan te kunnen beoordeelen.

Op zeker oogenblik naderde een oude zeebonk den ziekelijken man, klopte hem vertrouwelijk op den schouder en sprak, op den reep wijzend :

— « Hoe vinde de prijzen ? Prettig, he ?.... Het magistraat heeft er dees jaar niet op gezien ! »

En de toegesprokene antwoordde :

— « Rechttuit gezegd, het is de moeite waard, om er even voor in den mast te klimmen. In volle zee en bij stormweer, hebben wij ooit zwaarder toeren en voor 'nen niemendal moeten verrichten ! »

— « En de lust bekruipt u niet, eens mee te klauteren ? » vroeg de andere glimlachend.

— « Neen, » schudde maatje mistroostig het hoofd. « Als ik zoo geen zware ziekte had doorgemaakt, zou ik wel eens willen beproeven, de helft van den reep naar beneden te halen. En geloof me, verscheidene kleedingstukken, die er aan hangen, zouden mijn jongens heel goed te pas komen, want sedert geruimen tijd gaat het bij ons thuis met de rapen in den pot, he, Kaatje ? »

De traan, die op dien stond aan Kaatje's oog bengelde, zegde meer dan genoeg, dat er tusschen de kermisvreugde nog wel plaats voor verdriet was.

De oude zeebonk zelf werd er zoo zeer door bewogen, dat ook hij ter sluiks een traan wegpinkte.

Een omstaander, welke dit kort gesprek had afgeluisterd, en aan wiens kleeding men zou kunnen vermoed hebben, dat hij maar alleen naar de Groote Markt was gekomen met de bedoeling, de prijzen te helpen betwisten, trad een stap nader en sprak den man, die maatje genoemd was, toe :

— « Is het waarlijk met u en de uwen zoo erg gesteld, als gij het voorgeeft ? Zoo ja, wil ik wel eens probeeren om voor uw jongens een en ander van den staak te halen. Ik was niet voornemens mij te laten inschrijven, al hedde gij het misschien gedacht, maar nu zal ik het doen. »

Verscheidene mannen, welke deze woorden hoorden en reeds als mededingers waren ingeschreven, begonnen luidkeels te lachen, maar op zulke wijze, dat het als een spotternij diende beschouwd te worden. Een dezer waagde het zelfs hem de vraag te stellen :

— « Hoe hoog denkte op den mast te geraken ? »

En de menschlievende kerel antwoordde :

— « Just zoo hoog tot ik mijn arm kan uitstrekken, om de verlangde kleedingstukken te grijpen en naar beneden te gooien. »

— « En hoeveel dagen zoude daartoe noodig hebben, nadat wij al de zeep van den staak zouden gehaald hebben ? » hernam de vorige spreker, te midden van het gelach zijner vrienden.

— « Hoeveel dagen ? » vroeg de man verwonderd. « Die zulde straks zelf kunnen tellen, nadat ik den kei en de kleedingstukken u voor den neus zal weggekaapt hebben. »

En zich tot den ziekelijken man wendend, ging hij op luchtigen toon voort :

— « Maatje, als ik wil meekampen, is het tijd mij te laten inschrijven. Blijf hier op de markt en in mijne nabijheid. Ik beloof u mijn best te doen, om voor uw jongens wat uit den mast te halen, dat hen voor den winter dienstig zijn kan. Laat de spotters en afgunstigaards maar lachen; ze zullen er waarachtig niet ver mee loopen, dat kan ik hen ten stelligste waarborgen, en laat het u niet uit het geheugen gaan, dat degene, die lest licht, altijd best licht ! »

Op klokslag drij ure werd het teeken tot den aanvang gegeven. Een dertigtal ruwe kerels stonden gereed om de beklimming te beginnen. Volgens inschrijving had ieder zijn volgnummer bekomen.

Het spreekt van zelf, dat de eerste klimmers er het ergst aan waren, want deze zaten voor de volle laag zeep, die eerst klimmend van den mast moest weggevaagd worden, alvorens met eenige kans van slagen den top te bereiken.

Onze lest ingeschrevene had dus het voorrecht eerst zes-entwintig mededingers den staak te zien beklimmen, vooraleer aan de beurt te komen.

De eersten gaven zich niet veel moeite om een zekere hoogte te bereiken; ten eerste, om zich niet te zeer af te matten, en ten tweede, om aan de anderen de taak over te laten, den mast zoo-veel mogelijk van de zeep te ontlasten.

Toen eindelijk de leste aan de beurt kwam, hadden de hoogste beklimmers den staak nog maar ten halve bereikt. En deze, waarschijnlijk met de bedoeling zijn mededingers wat meer moed te geven, had nauwelijks een viertal meters geklommen, toen hij zich, onder het algemeen spotgelach, als 'n steen naar beneden zakken liet. Het was niet bijzonder aanmoedigend voor maatje, die natuurlijk met de grootste belangstelling zijnen weldoener de armen om den staak had zien slagen.

Wanneer hij de tweede maal aan de beurt kwam, was nog niemand er in gelukt, eenig voorwerp van den reep te kunnen halen. Degene, welke tot dan het record had geslagen, was ongeveer drij meters van het toppunt gebleven.

Onder het toeroepen van allerlei spotternijen vanwege de kampers, was de leste man tot bij den staak getreden. Men voorspelde, dat hij den tweeden keer geen vijf meters hoogte zou bereikt hebben. Men had zich echter misrekend, want al scheen het, dat hij als met houterige armen en beenen andermaal de beklimming begon, toch vorderde hij langzaam, maar zeker. Nu en dan bleef hij eene wijl roerloos aan den staak hangen om, na een weinig uitgerust te hebben, weer eenige pogingen aan te wenden

om hooger te geraken, waarin hij dan ook wonderwel gelukte.

Eindelijk had hij het zoover gebracht, dat hij nog ongeveer twee meters van den reep verwijderd was. Toen gaf hij zich niet meer de moeite hooger te klimmen. Hij stak zijn rechterarm in de hoogte en, gezien van beneden, moest het den indruk wekken, dat zijn arm langer werd dan zijn heel lichaam. Zonder de minste moeite greep hij den keisteen, die bij middel van een koordeken aan den reep bevestigd was en daalde er zachtjes mee naar beneden, onder het hoerageroep der toeschouwers, maar tevens onder het gemor van de deelnemers.

Vooraleer de man zich van den staak had laten glijden, had zijn arm de gewone lengte terug bekomen en er rees een heftig kraakeel op. De kampers beweerden, dat de man over 'nen drijdubbelen kunstmatigen arm beschikte, want dat het geen natuurlijke arm was, die den prijs van den reep had getrokken. Zelfs had dien langen arm de stadsoverheid zoo zonderling toegeschenen, dat de prijswinner zijn jas moest uittrekken, om een lijfsonderzoek te ondergaan, ten einde dat natuurwonder trachten op te helderen. Men kon er echter niks onnatuurlijks aan ontdekken. En onder 't uitbundig gelach van al de omstaanders, werd bevel gegeven de beklimming voort te zetten.

Het reglement schreef voor, dat elk beklimmer telkens maar één enkel voorwerp van den reep halen mocht, zooniet hadde de kerel van den eersten keer den ganschen inhoud van den reep geplunderd.

Vermits de keisteen op staanden voet door een der afgevaardigden van het magistraat kon uitgewisseld worden tegen de vijftig uitgelooft dukaten, maakte de winner daarvan gebruik. Niet zoodra waren de dukaten in zijn bezit, of hij wendde zich tot den ziekelijken vader, die in de onmiddellijke nabijheid had post gevat en sprak hem toe :

— « Maatje, hier heb ik al vijftig dukaten voor u gewonnen. Dezen keer hoop ik even eerlijk, ook wat voor uw jongens naar beneden te halen. »

En onder 'nen vloed van dankbetuigingen vanwege maatje en diens vrouw, alsmede onder die der omstaanders, overhandigde hij het geld.

Maar de mededingers, die tot de gemeenste volksklas behoorden, waren hem minder gunstig, want oogenblikkelijk scheen het, alsof er tegen hem een samenzwering op touw was gezet.

En gelukkig dat eenige hellebardiers in de omgeving de wacht hielden om alle wanordelijkheden te voorkomen, of misschien zou het tusschen den menschlievenden kamper en de overige mededingers tot handtastelijkheden gekomen zijn. Voorloopig bepaalde zich alles bij eenige grove scheldwoorden, die nochtans spoedig gedempt werden met het bevel, de beklimming voort te zetten.

Bij de tweede bestijging was er slechts één enkel mededinger, die nagenoeg de twee-derden van de lengte van den staak had kunnen afleggen en nog enkele ellen van zijn doel verwijderd bleef, toen hij zich verplicht zag, neer te dalen. Al de overigen hadden niet eens de helft van den mast bereikt, al was er, door het herhaald bestijgen, dan ook reeds veel zeep van den staak weggenomen.

En weer werd het de beurt van den zonderlingen weldoener.

Onder de toejuichingen van de menigte mocht hij andermaal zijn taak beginnen, want zijn edelmoedige gedragslijn had hem reeds de sympathie van het volk doen verwerven, tot spijt van de anderen, die hem eenige bedekte vloekwoorden in den rug deden terecht komen.

Het was niet uitgesloten, dat de kampers knieën en handen met harst mochten bestrijken, om des te gemakkelijker den staak te beklimmen, maar de man, die in de hoogte zoo'n langen arm kreeg, wou van dat kunstmatig middel niet eens gebruik maken. De taak viel hem bijgevolg te moeilijker, en toch klom hij traag, maar met besliste zekerheid de hoogte in.

Op dezelfde hoogte gekomen als de eerste maal, bleef hij eenige oogenblikken roerloos hangen, begon daarna met de eene hand allerlei groeten en kushandjes tot het volk te zenden, dat er niet weinig pret in vond, stak toen den rechterarm pijlrecht omhoog, en weer verlengde zijn arm totdat hij er het schoonste kleedingstuk mee grijpen kon, dat aan den reep hing, en liet zich toen met den linkerarm zachtjes naar beneden glijden.

Maar vooraleer hij opnieuw den grond betreden kon, steeg

er tusschen de mededingers een algemeen gemor en verzet op.

Men hield thans bij hoog en bij laag staande, dat die onbekende kampioen een bovennatuurlijke kerel was, die al doen kon wat hij wou en bijgevolg de kansen te ongelijk waren.

— « Welhoe, » merkte de man spotlachend aan, « nu beeerde, dat de kansen te ongelijk zijn, en vooraleer wij begonnen vroegde mij, hoeveel dagen ik zou noodig hebben, om den staak te beklimmen ? Weest nu toch niet kinderachtig en bekent, dat gij in 't staak klimmen geen pijp tabak weerd zijt. Uw bakkes is groot genoeg, maar uw handen deugen niet ! »

En die woorden waren zoo raak, dat er een luidruchtig gelach bij de omstaanders losbrak.

— « Ge zegt, dat ik een bovennatuurlijk mensch ben, » vervolgde de man op overheerschenden toon. « Kan ik het verhelpen dat, wanneer ik eenmaal zekere hoogte bereikt heb, de pezen van mijnen rechterarm zoodanig rekken, dat ze altijd hooger willen ?... Als ge, in plaats van in de herberg wat zatten of zotten praat uit te kramen, u wat meer met lichaamsoefeningen hadt beziggehouden, zoude zoo goed kunnen klimmen als ik. Maar voor vandaag is het te laat daaraan te denken, en daarom zulde met leede oogen moeten zien, dat het leeuwenaandeel van de prijzen aan mij zal toekomen. Wat zeg ik : aan mij ? Neen, dat wil ik zelfs niet, want gij zelf kunt het getuigen, dat ik mij enkel inspan om wille van een arme, ongelukkige familie. Gij zoudt mij dus veeleer moeten toejuichen ! »

Was het volk het hiermee volkomen eens, de mededingers verstonden het heelemaal anders en maakten zooveel lawijd, dat een van de stadsoverheden het noodzakelijk oordeelde tusschen te komen met de aanmerking :

— « Jongens, wat ge vertelt, is onzin ! Zoolang gij niet bewijzen kunt, dat er bedrog gepleegd wordt, moet alles als regelmatig beschouwd worden, en ik zal niemand toelaten, daarover kibbelarijen te maken. Als ik zeggen moest, dat de winner van de twee eerste prijzen een bovennatuurlijk wezen is, zoude mij misschien uitlachen. De eerste maal heb ik toegelaten, dat gij zijn arm onderzocht, en wat hedde bevonden ? Dat de man armen heeft, precies dezelfde 'lijk ik en gij ! En als ge boven zijt, moogde die

van u omhoog steken met hetzelfde recht als hij, en pakken wat gij krijgen kunt. En nu opnieuw vooruit ! »

Ofschoon er nog hevig gemord werd, ging het weer van voren af aan met de beklimming.

Natuurlijk dat de man met de uitgerokken armpezen de lachers aan zijnen kant had, vooral daar hij ook het neergehaalde kleedingstuk met dezelfde edelmoedigheid aan het ongelukkig echtpaar schonk.

Dat klimmen zeer vermoeit, werd hier eens te meer bewezen, want ondanks de grootste krachtinspanning van de ingeschrevenen, geraakte geen hunner den derden keer merkelijk hooger dan te voren.

Voor wat den lesten klimmer betreft, met dezen scheen het geheel anders te zijn gesteld, want toen zijn beurt gekomen was, sloeg hij de derde maal de armen zoo krachtdadig om den staak, alsof hij hem nog niet eens had aangeraakt.

En andermaal ging de weg, met afgemeten been- en armslagen naar boven, wel niet met overhaasting, zooals de anderen telkens begonnen, maar langzaam en regelmatig. En als hij onderweg eenige oogenblikken stilhield, was het enkel om van in de hoogte het volk op geestigheden te vergasten, die maar al te dikwijls gelach en handgeklap deden ontstaan.

Den reep genaderd zijnde, scheen voor de derde maal zijn keus moeilijker om bevredigen te zijn, want hij tastte beurtelings aan al de voorwerpen, om eindelijk weer met het best overblijvende kleedingstuk naar beneden te dalen, dat hij ook in de handen der bestemmelingen deed overgaan.

Thans kwam het tot een uitbarsting tusschen de mededingers. Eenparig weigerden zij, nog den staak te beklimmen. Dat was hun recht, maar het was niet meer hun recht, bij de stadsoverheid aan te dringen, om het staak klimmen te doen eindigen.

Daartegen verzette de overheid zich krachtdadig. Zij beweerde dat, zoolang een der kampers den strijd wou voortzetten, deze als niet geëindigd kon beschouwd worden.

Het volk mengde zich tusschen de zaak en het teekende algemeen en krachtdadig verzet aan tegen deze aanmatiging.

Op zeker oogenblik was de oneenigheid zoo hoog gestegen,

dat de hellebardiers zich om de mededingers moesten scharen, om deze in bedwang te houden.

Daar de stadsoverheid en het volk geen haarbreed wou toegeven, moesten de stakende staakklimmers — al was het dan ook knarsetandend — gedoogen, dat de lest ingeschrevene moederziel alleen de beklimming zou voortzetten.

Toch bleef er de afgescheurden nog een groote hoop. Zij waren van gevoelen, dat het den eenig overblijvende niet gelukken zou, tweemaal achtereen den staak te kunnen beklimmen, maar zij hadden vergeten af te rekenen met zijn behendigheid en spierkracht, die echt wonderbaar mochten genoemd worden. Hij beschikte over een uithoudingsvermogen zonder weerga.

Het was zonneklaar, dat de menigte met de grootste belangstelling de op handen zijnde reuzentaak ging volgen, want iedereen — evenals de stakers — deelden de meening, dat de man reeds buitengewoon zwaar werk zou verricht hebben, indien hij tweemaal na elkander den hoogen mast beklimmen kon.

En toch werd alleman teleurgesteld. Niet twee-, maar drij-, vier- en vijfmaal klom de kerel in de hoogte, om telkens met een aan den reep ontruikt kleedingstuk neer te dalen, dat iedermaal in de handen der beproefde lieden overging.

Het scheen bijna dat, hoe langer hij zich aan dien zwaren arbeid overleverde, hoe meer hij in zijn element geraakte, want bij 't neerdalen begon hij eindelijk nog een aantal kunsttoeren te verrichten, die de eenen schaterlachen, de anderen huiveren deed.

Ten slotte hingen er nog twee kleedingstukken aan den reep.

Toen smeekte maatje hem, deze te laten hangen.

— « Kunde ze niet meer gebruiken voor u of voor uw jongens ? » vroeg de standhouwer.

— « O, wat dat betreft, zeker wel, » gaf maatje met een dankbaren glimlach ten antwoord. « Maar ik mag toch niet toelaten, dat gij u om onzentwil dood martelt. Vandaag hedde ons rijk gemaakt en nooit zullen wij dat kunnen vergelden ! »

— « Dat hoeft ook niet, » lachte de kerel. « Maar beeldt u niet in, dat ik mij dood martel. Niet alleenijk heb ik u willen helpen in uwen nood, maar ook de bluffers een les geven, die mij straks vroegen, in hoeveel dagen tijds ik den staak tot aan den

top bestijgen kon, en die het na de derde beklimming opgaven. Ik ben niet gewoon half werk te verrichten. Er hangen nog twee kleedingstukken aan den reep; ook die moeten er af en dan is mijn taak afgelopen. »

Al de medekampers slenterden nog om den voet van den mast; sommigen dezer zagen doodsbleek van gramschap; anderen staken de vuisten gebald in de broekzakken of hielden ze op den rug, en het maakte den indruk, alsof een schrikkelijk onweer de tijdelijke stilte moest voorafgaan, want op aller aangezicht stond een vreeselijke uitdrukking geprint.

Terwijl de buitengewoon krachtdadige kerel zich bezighield om den reep van de leste voorwerpen te ontlasten, werden de koppen van de mededingers bijeen gestoken; maar niemand verleende er eenige aandacht op, want aller blikken waren gevestigd op de leste reis, die de man op den staak ondernomen had.

Nauwelijks had hij het nietigste kleedingstuk van den reep getrokken, of heel de Groote Markt dreunde onder het hoerage-roep en handgeklap van de menigte, die hare verwondering en bewondering niet genoeg lucht geven kon over de uitgevoerde reuzentaak.

Ja, zooveel spierkracht was hem nog overgebleven, dat hij zich in de hoogte nog enkel met de beenen aan den staak vastgeklampt hield, en met beide armen in de lucht zwaaide, alsof hij in de vreugde van die honderden toejuichers deelen wou.

Eindelijk liet hij zich langzaam omlaag glijden, zonder dat de begeestering van het volk verminderde. Integendeel; men zou gemeend hebben dat, hoe meer hij den grond naderde, hoe uitgelatener de menigte te werk ging.

Maar het was verdiend, ruimschoots verdiend. Nooit had iemand voordezen iets dergelijks mogen aanschouwen.

Ook de stadsoverheid was er zoo zeer door getroffen, dat, toen de wonderbare man den lesten keer op vrije voeten stond, zij hem niet alleenlijk van harte geluk wenschte om zijn edelmoedig gedrag en verbazende spierkracht, maar er tevens fier op was, zulke prachtkerels tusschen hare zonen te mogen tellen.

Maar nauwelijks achtte men alles afgelopen of plotseling,

volgens een afgesproken teeken, vielen, als een razende bende, al de teleurgestelde mededingers den uitstekenden kampioen op het lijf en sloegen hem ten gronde.

Oogenblikkelijk klonk over de Groote Markt een gehuil en getier, alsof er minstens een half dozijn moorden op handen waren, en al wat beenen had ontvluchtte de plaats waar het onheil was neergekomen. En tusschen dat verveerlijk gehuil mengde zich het luidruchtig en aanhouwend geblaf van al de honden, die over de markt liepen.

De aanval was met zooveel snelheid geschied, dat de hellebardiers, die zich nochtans in de nabijheid bevonden, malkander onthutst aanstaarden, en bijna niet schenen te weten, of ze naar huis gaan of toegrijpen moesten.

Maar daar klonk plots het bevel van den kapitein :

— « Valt aan !... »

Nochtans, vooraleer zijn krijgsknechten hulp konden bieden, waren het meerendeel van de aanvallers het onderste boven gesmeten en spartelden op den grond 'lijk levende visschen, die uit een ben waren geschud.

Maar onmiddellijk kwam er van onder den hoop 'n kerel te voorschijn, minstens zeven ellen lang. Het was een lange, maar smalle reus. En nauwelijks stond hij goed op zijn pikkels, of hij begon links en rechts op zijn aanranders te kloppen en te stampen, om er de stukken af te slagen.

Natuurlijk dat ieder, die er maar eenigszins kans toe zag, het op een loopen zette; maar als een van de medekampers tien ellen verder op handen en voeten poogde recht te kruipen, en Lange Wapper den voet op zijnen centrum gravitatis richtte, rolde hij nog tien ellen verder over de kasseien van de Groote Markt.

Neen, de tusschenkomst van de hellebardiers was er niet noodig, om den kampioen van het staak klimmen uit zijnen neteligen toestand te verlossen.

En vermits Lange Wapper zelf gezeid had, nooit een werk ten halve te doen, had hij op zijn concurrenten zoolang geklopt en getroefd, dat geen hunner nog een fatsoenlijk kruis in zijn broek had. Ja, sommigen sloegen met een wapperend vaantje en gescheurden jas op de vlucht.

Zonder builen of blauw plekken was er geen van afgekomen. Dat zou hun geleerd hebben, bij een volgende staakklimming wat eerlijker te handelen en wat minder noten op hunnen zang te hebben.

Om zijn edelmoedigheid werd Lange Wapper heel slecht beloond, maar zijn beenen waren lang genoeg, om over die ondankbaarheid heen te stappen. Het was hem voldoende een goed werk verricht te hebben, ten bate van maatje en zijn gezin.

Als herinnering aan de roemrijke staakklimming van 't jaar 1758 wilde het magistraat Lange Wapper — al had hij er dan ook al dikwijls mee overhoop gelegen — nog denzelfden namiddag het Gulden Boek van de stad laten teekenen; maar toen men hem ging opzoeken, was hij al lang door de Braderijstraat verdwenen, zonder eenig spoor achter te laten.

